

Тринадцятий вагон

Лариса Письменна

Калиновича мало не задушили. Особливо якийсь вусатий богатир так несамовито торсав за плечі, плескав по спині, що можна було подумати — актор вдавився галушкою і вусань має негайно порятувати йому життя. Ледь вирвавшись від вусаня, трапляв до рук іншого. "А мене впізнаєш?" — "Упізнаю", — навімання мурмотів Калинович, бажаючи єдиного: швидше звільнитись од надто палких обіймів своїх земляків. Його колеги актори вже відверто реготали з цього вибуху місцевого патріотизму. Врешті, розхристаний і спітнілий, Калинович затулився немолодою й неспівомовою на вигляд жінкою, що випадково трапила йому під руки, й зітхнув трохи вільніше.

— Ох... Мало душі не витрусили, — поскаржився незнайомці. — Що вдієш, я ж тут народився і виріс. Розумієте?

Жінка розгублено глянула.

— Ти що, Михайле? Невже не впізнав...

— Даруйте, ні. Старію!

— То я постаріла, а ти ще — дай боже! Я — Тетяна... ну, твоя двоюрідна сестра.

— Тетянка?! Господи, як же ти... як же я міг одразу не впізнати! — Калинович обняв сестру і тричі почоломкався, як годиться родичеві. — Скільки ж ми не бачилися?

— Понад двадцять років. Відколи твої виїхали звідси. А ти ж сам — жодного разу...

— Я свиня. Не виправдовуюся, не виправдовуюся, Тетянко, що є, то є. Аби не оцей випадковий концерт... Одне слово — свиня. То хоч розкажи, як живеш?

Тетяна безпорадно оглянула натовп земляків, котрі не мали наміру знімати облогу й звільняти свого іменитого односельця.

— Краще ходімо до нас. Там і поговоримо спокійно, бо ж тут...

Калинович завагався. Це ж доведеться впізнавати юрму забутих родичів, певне — зберуться у Тетяни.... Ні, краще в готель. Правда, тутешній готелик малий, кімнатка у них одна на двох із басовитим приятелем, та все ж...

— У тебе ж, мабуть, я турбуватиму...

— Нікого ти не турбуватимеш, і тебе ніхто. Чоловік у відрядженні, син в армії. Та й кімнату окрему я тобі приготую.

Басовитий приятель хропе знаменито, виспатися не дасть, чортяка. Видно, краще й справді піти до сестри, хоч відпочине.

— Ну то ходімо, Тетянко.

Підхопивши сестру під руку, Калинович пробився крізь облогу шанувальників, мовляв, самі бачите — викрадають. Вони пішли знайомими і вже зовсім не знайомими вулицями рідного селища, чи то пак, за сьогоденною топонімією, — міста.

— Здається, ми йдемо в протилежний бік, — невпевнено озирнувся Калинович. — Ваша ж садиба понад річкою? Ні?

— Яка там уже садиба! Ми тепер живемо на четвертому поверсі нового будинку. Власне, і цей будинок уже давно старий.

— Шкода садка, — пробурмотів Калинович. — Садок був у вас хороший.

* * *

Повечеряв він усмак. Погомоніли трохи, позгадували. Тетяна сказала, що працює на станції касиркою, та на завтра її підмінять: адже такий брат гостює! Калинович не шкодував, що пішов у цю тиху, затишну квартиру, — акторам так часто бракує спокою.

— Лягай спати, Михасю, — озвалася з сусідньої кімнати Тетяна. — Я вже тобі постелила. Взавтра не треба рано вставати?

— Ні. Поїзд на Київ, здається, відходить увечері?

— О сьомій з хвилинами. А ти хіба до Києва? В афішах же...

— Концерт піде без мене. Мушу повертатися в нагальній справі.

— Племінниця моя, Маринка, теж завтра до Києва їде. Ти пам'ятаєш Маринку? Таке кажу — "пам'ятаєш", її ж тоді й на світі не було. Я обіцяла їй квитка на проїзд узяти, то можу зараз узяти й тобі. їй у купейний братиму, а тобі у м'який?

— На біса мені той м'який? Бери й мені в купейний: познайомлюся з племінничкою, вона ж і мені племінницею доводиться. Так?

— А звісно, доводиться. Дуже мила дівчина. Знаєш, чого вона до Києва їде?

— Потім, потім, — позіхнув Калинович, схвально позираючи на сніжно-білі простирадла. — Ух ти, царська постіль!

— Ванну чи душ хочеш прийняти?

— Ну, сестро, ти — чарівниця!

Прокинувшись, Калинович почув крізь щільно причинені двері глухий брязкіт каструль на кухні. Він ширше розчинив вікно і з насолодою вдихнув свіже ранкове повітря. Тихо постукавши, зазирнула Тетяна.

— Добридень, Михасю. Виспався?

— Ну! На півроку вперед!

За сніданком Тетяна з радісною усмішкою повідомила, що їхня племінниця Маринка їде складати екзамени до театрального інституту.

Ох ти чорт! Калинович був членом приймальної комісії цього інституту й саме тому мусив терміново повертатися до Києва. Добре, хоч не обмовився. Але ж їхатимуть разом, Тетяна вже встигла й квитки в одне купе принести, постаралася. Ну й халепа... Мабуть, місцева красуня, манірна й по змозі модерна, такі частенько про театральну кар'єру мріють. М-да, вклепався, краще б ночував у готелі та штурхав під боки хропуна-приятеля.

— Знаєш, Тетянко, піду-но я погляну на наше колишнє селище. Може, що й упізнаю, не все ж забудували отими панельними коробками.

— Зажди трохи, Михасю, зараз Маринка прийде. Вона тобі наше нове місто покаже. Ну й побалакаєте, порадиш щось. Ти ж артист, знаєш, як воно на сцені ведеться. Вона дуже славна дівчина.

— Гм, гм... Бачиш, мені хотілося б самому побути, спочити від людей. Та й що я їй

пораджу? Аби мала хист'

Але в двері вже несміливо дзвонили — прийшла племінниця. Ні, не красуня, негарною теж не назвеш. Просто... ніяка, гіршої зовнішності для актриси не Придумаєш. Жодної яскравої, індивідуальної рисочки, таке обличчя неможливо запам'ятати. Краще б уже була потворною, хоч на характерні ролі годилася б. І чого їй заманулося до театрального?

Можливо, Маринка з красномовного погляду прочитала його думки, а може, й ні, — на її безбарвному обличчі нічого не відбилося. Коли ж Тетяна сказала, що дядько Михайло хоче прогулятися і добре було б його провести, дівчина щось заїкувато пробурмотіла, з острахом глянула на Калиновича і втупилася в підлогу.

"Та вона навіть і говорити не вміє! Ні, сцена їй просто протипоказана. Треба зробити добре діло — вчасно відмовити це нерозумне дівча, щоб не лізло туди, де йому явно бути не слід".

Тому, гуляючи з Маринкою, Калинович розповідав історію за історією про те, як люди, знехтувавши своїм справжнім покликанням, ішли на сцену й калічили своє життя. Дівчина слухала й дивилася собі під ноги. Не суперечила і не погоджувалася, просто мовчала. Калинович узагалі не був певен, чи вона його розуміла. От і спробуй такий щось довести! Врешті Калинович стомився і з досадою спитав:

— То як, Маринко, ви часом не передумали їхати на екзамени?

Це вже був не натяк, а прямий висновок. Але до дівчини він не дійшов.

— Ні. Тьотя Таня ж узяла мені квитка.

— Господи, ніби у квитку справа!

— До побачення. Я обіцяла тьоті Тані зайти по вас.

Не дівчина — дерев'яна цурка, — з жалем поглянув їй услід Калинович.

Тетяна напакувала важезний чемоданисько гостинцями до київських знайомих, — у них мала зупинитися Маринка. Хотіла й братові пхнути якихось домашніх ласощів, та він одмовився. Досить і Маринчиного чемодана: що там не кажи, а він — чоловічина й не може дозволити хирлявому дівчаті підвереджуватись. Добре, хоч домовився з таксистом, аби той заїхав по них на вокзал. У селищі, чи то пак у місті, тепер завелися і таксі.

Маринка прийшла зарані, про таксі вона не знала. І Калинович вирішив-таки поставити все на свої місця. Тетяна саме вийшла, можна казати відверто.

— Ось що, Марино: на свою біду я — член приймальної комісії театрального інституту. Але це абсолютно нічого не означає. Я і пальцем не ворухну, щоб допомогти своїй родичці вступити, це проти моїх принципів. І — головне — я вам щиро раджу відмовитися від свого наміру. У вас, на жаль, жодних даних. Жодних. Ви мене розумієте? Я ще ніколи не помилявся в оцінці, так би мовити, візуальній.

Вона червоніла поволі й так само поволі звела на Калиновича холодний, байдужий погляд. Не відказала ні слова, тільки підійшла до вікна й стала спиною до свого знаменитого дядечка.

Образилася. Що ж, так воно, може й на краще.

З вулиці посигналило таксі. Маринка похапцем попрощалася з тіткою і потягла вниз по сходах свого чемодана. Калинович спробував таки його видерти, але марно. Недобре все ж вийшло... Та лихий із им, що мав робити?

На вокзалі Маринка знову була вхопилася за чемодана але тут, на щастя, підвернувся плечистий дядечко з явним наміром підробити. Калинович кивнув, і дядечко таки видер з Маринчиних рук вантаж.

— На київський? — запитав чоловігя, бадьоро прямуючи на перон.

— Так, — сухо сказала Марина. — Тринадцятий вагон.

Калинович мимоволі хмикнув. Як багато хто з акторів, він був трохи забобонний і тринадцятого числа не любляв. Та цього разу те мало бути закономірно: невдала поїздка для цього бідолашного дівчиська. Він уже щиро жалів її. Таки доведеться втирати Маринчині сльози.

Поїзд уже підходив. Досвідчений дядечко припер чемодна саме туди, де мав зупинитися зловісний тринадцятий вагон, спритно вихопив з руки Калиновича трояка і зник.

Червонощокий здоровань неохоче звільнив для Маринки її нижню полицю. Вона підняла сидіння і вгатила в засік для багажа чемодан. Туди ж нерозважливо вкинув і свого портфеля Калинович. Хотів сісти, але дівчина всім своїм виглядом підкреслювала, що їй небажано їхати з якимось незнайомим чоловіком поруч. Тоді Калинович сів навпроти, де невдоволено супився здоровань і меланхолійно вдивлявся у вікно невеличкий, з життєрадісно-рожевою лисиною чоловічок.

До купе зазирнула заклопотана провідниця.

— Постіль братимете? Хочете швидше — йдіть до мене самі, бо поки рознесу...

Калинович вийшов брати постіль. Услід потупав здоровань.

— Треба було б попросити провідницю, щоб знайшла інше місце для того дівчати, — хрипко мовив здоровань. — Напевне ж, є десь купе з трьома жінками і одним мужиком. Мужика до нас, а її — туди. Що ви на це скажете?

— Непогана думка, — схвалив Калинович. — З самими чоловіками її і справді буде незручно.

— Про що мова?— сентиментальним тенором запитав третій сусід, виходячи з купе. Золотий пушок обрамляв його ясну лисину. Погано загримований янгол, подумав Калинович.

— Хочемо сусідці підшукати місце в іншому купе, — пояснив здоровань, — Дівча делікатне, а тут ще ненароком прохопишся якимось слівцем. Давайте пошукаємо обмін.

— Ідея! — засяяв янгол. — Зробимо краще і для неї, і для нас. Може, чарчину ковтнути схочеться, а тут вона...

З купе вийшла Маринка. Голова зведена вгору, очі примружені, на губах іронічна гримаска. Ніби й не вона.

— Дозвольте, — енергійно потіснила чоловіків і пройшла до купе провідниці. Калиновичу здалося, що при ході вона якось грайливо погойдувалась. Втім, можливо, просто погойдувало вагон.

— От і добре, зараз усі разом домовимося з провідницею, — зрадів здоровань, і чоловіки рушили було до провідниці, але знову зіткнулися з Маринкою, котра несла собі комплект постільної білизни. — Ми, дівчино, хочемо... е-е... тобто, ви напевне схочете перейти в інше купе, де їдуть жінки? То ми зараз запитаємо...

— Ви мені не заважаєте, — промовисто скреготнула дверима Маринка.

— Ну що ж, сама шкодуватиме, — махнув рукою здоровань. — Нехай потім не ремствує, ми церемонитися не станемо.

— Так, так! — блиснув лисиною життєрадісний янгол.

Усі троє взяли постільну білизну й повернулися до свого купе. Маринка вже постелилася і навіть встигла навіщось змінити зачіску: зі скромної коси виклала на голові вибагливу баштову споруду. Ще й губи підфарбувала, ніби не спати ладналася, а кудись на танцюльку йти. Калинович роздратовано стеновав плечима. Чоловіки постелили й собі, далі всі троє, рядком, сіли навпроти Маринки.

Хвилин, із п'ять тривало мовчання.

— Збожеволіти можна з нудьги, — сердито буркнув здоровань. — Ще ж тільки вісім, що робити до ночі?

— А в мене є з собою пляшечка, — ележно повідомив життєрадісний янгол. — Коньяк "Три гички", підійде?

— Підійде! — ожив здоровань. — А закусок у мене знайдеться.

На столику вмить з'явилася пляшка самогону, варені яйця, хліб, огірки. Здоровань приніс од провідниці три склянки, янгол розлив, і ніжна рука його затремтіла.

— Пригощайся, браток, — запросили Калиновича. — Воно, звісно, не екстра, та вже яка є.

— Спасибі, не можу. Лікарі — категорично!

— Слабаки, а не мужчини тепер пішли, — зневажливо пирхнула Маринка. — Ну то вже я за нього.

Вона однією рукою хвацько схопила склянку, а другою — облуплене яйце. Воно вислизнуло з руки, дівчина нахилилася, швидко його підхопила і стала їсти, бо склянка її, як виявилось, вже спорожніла. Калинович вражено глипнув, здоровань з янголом схвально зареготали.

— Оце-то дівка! Хи-хи-хи... А ми боялися, — райським голосом заливався янгол.

— Дівка що треба! Ну — будьмо! — хильнув здоровань, а за ним і янгол. Калинович подерся на свою горішню полицю, щоб не бачити цього свинства. Оце так племінничку бог послав... Ні, таки тринадцяте число — то тринадцяте!

Пляшка швидко спорожніла, — Маринка, здається, не поступалася своїм сусідам. Калинович одвернувся лицем до стіни, намагаючися задрімати.

— Зганяємо в дурня? — ляснув заяложеною колодою карт по столику здоровань.

— Можна, — стрепенув крилами янгол, — Калинович уявив, що вони в нього вже відросли. — Гей, браток, злазь! Будеш четвертим, спати ще рано.

— У підкидного? — В Маринчиному голосі відвертий глум. — Гра для дошкільнят. Тільки в очко! Можна і втрьох, якщо... кхм... той громадянин не схоче.

— Не схочу, — злостиво буркнув Калинович.

— А як гратимемо, на інтерес?— обережно запитав янгол.

— А що за гра без інтересу? Почнемо по маленькій, — дівчина забряжчала дрібняками. — Хто банкуватиме?

Господи, та це ж... це... чортзиа-що таке, — вжахнувся Калинович. Перескочити хіба з цього тринадцятого до іншого вагона! Можна якось домовитися з провідницею... Але згадав, що портфель укинув під сидіння, на якому встиглася баламутка-племінниця. Намацав у кишені пакетик із снодійними таблетками й дві проковтнув.

"Ну стривай, я тобі покажу на екзамені", — мстиво думав засинаючи. Проте заснути по-справжньому йому не пощастило. Картярів охопив азарт, вони раз у раз скреготіли дверима, вискакуючи курити. Здається, після "коньяку" приносили ще якісь напої.

— Змилюйтеся! — врешті заволав Калинович. — Дайте хоч часину поспати.

— Куріть тут, — наказала Маринка. Її голос видався Калиновичу огидним і жаб'ячим. — Біда, коли їдуть такі ніжні пасажири.

— Добре, добре, я тобі, мала відьмо, все пригадаю!— бурмотів Калинович, задихаючися від концентрованого тютюнового диму. — Бач, не встигла вирватися з дому, а вже всю розпусту виказала. Ну й гадюка! — І ковтнув третю таблетку.

Сонце вже зійшло, коли він прокинувся. Звісив голову з полиці й охнув: вони ще грали! В здорованя геть збуряковіло брезкле обличчя, янгол вже не був життєрадісний, а звосковілий і взагалі — якийсь нетлінний. Лиця Маринки не видно, лише розкуйовджена зачіска. Чоловіки були в самих майках та піжамних штанах, а поряд з Маринкою лежала величезна, потворно роздута авоська, напхана сорочками, штанами, піджаками... Інтимно прозирала яскрава краватка й одверто просвічував прозорий поліетиленовий пакет, напханий паперовими купюрами та дрібняками. Марення божевільного.

Зараз на столику стояли величезні черевики. Видно, вони належали здорованеві, бо той сидів у якихось сирітських капцях.

— По банку! — хрипко квакнула Маринка.

Янгол гірко зітхнув, йому вже нічого було програвати. Здоровань насторожився з розпачем приреченого.

— Карту?

— Давайте, — кивнула Маринка. — Та-а-к, ще одну. Іще. Очко!

Вона переможно кинула на столик чотири карти й зловтішно глянула на здорованя. Той глухо застогнав, мов поранений бик, жбурнув черевики на Маринчину полицю і вискочив з купе. Звосковілий янгол, взутий в старі Маринчині босоніжки-платформи, спокусливим кроком гейші подався слідом за сусідом. Дівчина ж спокійнісінько запхала черевики в свою авоську.

І тут Калинович побачив... Йому згори добре були видні ті Маринчині чотири карти: дві вісімки, шістка й король. Це ж не двадцять одно, а двадцять шість! Перебір! Але ні здоровань, ні отой зачуханий янгол не помітили, — вони без жодного сумніву

вірили Маринці: такий упевнений у неї був вигляд і голос. Аферистка, природна аферистка! Це ж треба вміти... Та ну її до біса, він її знати не хоче. Йу, сестро Тетяно, спасибі!

Калинович зіскочив з полиці й почав шукати свої черевики. Одного знайшов одразу, другого ніяк не міг знайти. Поперекидав порожні пляшки й нарешті таки знайшов — аж під столиком. Та що за неподобство? Черевик був зовсім мокрий.

— Слухайте, ви! — закричав Калинович, але Маринка вже пішла вмиватись. — Це ж казна-що! Я їй ляпасів надаю!

В черевiku хлюпотів якийсь хмільний коктейль. Ага, ось воно що: ті телепні пили, а ця пройдисвітка "напувала" його черевик. Не марно ж і обчистила їх до майок із капцями. П'яниць йому не шкода, так їм і треба, але такої аферистки він ще в житті не зустрічав! А якою спершу здалася овечкою!..

Він з огидою нацупив на ногу мокрого черевика, іншої ради не мав. Тепер від Калиновича, відомого і шанованого всіма актора, стало тхнути стійким алкогольним смородом. А поїзд уже підходив до Києва.

Невмитий і розлютований, вихопив він з-під сидіння свій портфель і подався ближче до виходу, аби не бачити тієї особи. На нього з осудом поглядали — черевик розігрівся і смердів що далі, то дужче. Коли поїзд зупинився, Калинович швиденько зіскочив і поспішив утекти з проклятого тринадцятого вагона.

І все ж не витримав — озирнувся. Маринка тягла свій важезний чемодан, а за нею дріботів білими босоніжками майже прозорий янгол та кляпав капцями здоровань. Вони по-лицарському несли за Маринкою все своє програне добро. Вираз у них був відповідний до ситуації.

Дівчина скоса зиркнула на них, і... (Калинович устиг помітити, як вона клацнула замком чемодана) чемодан розкрився. З нього посипалися пакунки, пакуночки, яблука, груші...

— Ану відійдіть, не заважайте, — роздратовано прикрикнула Маринка на своїх обібраних невдах картярів і заходилася збирати та складати назад у чемодан тітоньчині дарунки. Ті презирнулися, а далі почали обережно задкувати від дівчини. За якусь хвилину обоє чкурнули і зникли в паші перонного переходу. Разом з авоською, звісно.

І тут Маринка відразу змінилася. Вона провела долонею по обличчі й ніби зняла з себе личину. Зараз це знову була непримітна, "безлика" дівчина, тільки дуже змучена і зблідла. Ось навіть похитнулася...

Калинович кинувся до племінниці.

— Вам, здається, недобре?

— Ні, — тихо відказала вона і збентежено відвернулася. Потім полохливо глянула на свого дядечка і запитала:

— Я трохи перестаралася?

— Як?! То ви... то ти... Ну, знаєш! — захоплено вигукнув Калинович і ляснув себе по лобі. — От же старий телепень!. Але зауваж, я таки спіймав тебе на тому, що ти зумисне розсипала свої манатки, щоби ті остолопи могли втекти.

І він так голосно зареготав, що на них почали озиратись.